

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет права та міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин та міжнародного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

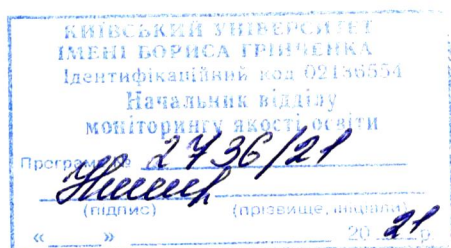
_____ **О.Б.Жильцов**
« 11 » 01 _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політична географія та історія країн Північної Америки та Західної Європи

для студентів

спеціальності	291 Міжнародні відносин, суспільні комунікації та регіональні студії
освітнього рівня	першого (бакалаврського)
освітньої програми	291.00.02 Регіональні студії

Київ – 2021

Розробники:

Бессонова Марина Миколаївна, к.і.н., доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та міжнародного права Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі:

Бессонова Марина Миколаївна, к.і.н., доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та міжнародного права Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин та міжнародного права Факультету права та міжнародних відносин
Протокол від «13» січня 2021 року № 9.

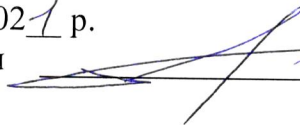
Завідувач кафедри міжнародних відносин
та міжнародного права

 (І.В. Жалоба)

Робочу програму погоджено з керівником проектної групи освітньої програми 291.00.02
Регіональні студії

13 . січня . 2021 р.

Гарант освітньої програми

 (М.М. Бессонова)

Робочу програму перевірено

_____ . _____ . 202__ р.

Заступник декана

 (А.Ю. Нашинець-Наумова)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Політична географія та історія країн Північної Америки та Західної Європи		
<i>Вид дисципліни</i>	вибіркова	
<i>Мова викладання, навчання та оцінювання</i>	українська	
<i>Загальний обсяг кредитів / годин</i>	18 /540	
<i>Курс</i>	3, 4	
<i>Семестр</i>	5, 6, 7	
<i>Обсяг кредитів</i>	18	
<i>Обсяг годин, в тому числі:</i>	252	
<i>Аудиторні</i>	92	
<i>Модульний контроль</i>	34	
<i>Семестровий контроль</i>	30	
<i>Самостійна робота</i>	224	
<i>Форма семестрового контролю</i>	іспит	
Політична географія та історія країн Північної Америки та Західної Європи		
<i>Курс</i>	3	
<i>Семестр</i>	6	
<i>Обсяг кредитів</i>	12	
<i>Обсяг годин, в тому числі:</i>	360	
<i>Аудиторні</i>	168	
<i>Модульний контроль</i>	24	
<i>Семестровий контроль</i>	30	
<i>Самостійна робота</i>	138	
<i>Форма семестрового контролю</i>	іспит	

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомлення з предметом, об'єктом та методологією політичної географії у її взаємозв'язку із історією на прикладі країн Північної Америки та Західної Європи, формування наукового уявлення про географічну організацію політичного життя на прикладі означених країн.

До основних завдань дисципліни «Політична географія та історія країн Північної Америки та Західної Європи» відноситься:

- формування у студентів професійних знань з політичної географії на прикладі країн Північної Америки та Західної Європи;
- формування здатності студентів застосовувати теоретичні знання у професійній діяльності, пов'язаній з оцінкою і прогнозуванням економічних, культурних, соціальних подій та явищ, притаманних для сучасного світу та

системи міжнародних відносин на прикладі країн Північної Америки та Західної Європи;

- формування вмінь у визначенні сутності і структури політичної географії та її взаємозв'язку із історією;

- формування цілісного уявлення про основні етапи розвитку країн регіону;

- виділення основних закономірностей історичного розвитку країн регіону та впливу соціальних, політичних, економічних, культурних, духовних та інших факторів на переформатування політичної карти ;

- розгляд основних вимірів та напрямів історичного процесу у країнах регіону;

- формування вмінь характеризувати внутрішню та зовнішню політику країн регіону і взаємозв'язку зі змінами політичної мапи;

- формування розуміння сутності і соціально-політичної значущості майбутньої професії;

- формування загальнокультурної ерудиції, широкого кола інтересів;

- формування вміння працювати самостійно;

- навчити студентів працювати у команді колег за фахом.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- зміст та предмет вивчення політичної географії та історії;

- закономірності, тенденції та особливості розвитку сучасних країн Північної Америки та Західної Європи, які відбуваються в умовах глобалізації міжнародного життя;

- концептуальні засади, загрози та проблеми національної та регіональної безпеки, безпекових загроз і викликів для країн означених регіонів;

- методологічні засади аналізу політичного та історичного розвитку країн світу;

- засади сучасних зовнішньополітичних стратегій країн означених регіонів;

- теоретичні підходи до пояснення політико-географічних процесів, особливостей сучасного політичного розвитку країн Північної Америки та Західної Європи та їхнього історичного підґрунтя.

вміти:

- аналізувати політико-географічне положення окремої держави та її координат;

- визначати особливості державних кордонів та їх розташування;

- характеризувати форми правління та державного устрою країн регіону;

- аналізувати політико-географічну ситуацію в окремій країні або субрегіоні;

- виявляти географічні особливості сучасних політичних та збройних конфліктів;

- якісно проводити самостійну роботу, систематично працюючи з різноманітними джерелами інформації: довідниками, статистичними збірками, науковими монографіями та статтями, картами та науково-популярною літературою тощо.

В результаті освоєння дисципліни мають бути сформовані наступні програмні компетентності та результати навчання:

загальні компетентності

- ЗК-3** Знання предметної області майбутньої професійної діяльності, загальнокультурна ерудиція, широке коло інтересів, розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії.
- ЗК-11** Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здійснювати самостійний пошук та оброблення інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань, ефективно використовувати інформаційні технології в соціальній і професійній діяльності.
- ЗК-12** Уміння аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.
- ЗК-13** Здатність виконувати науково-практичні завдання, застосовувати науково-дослідні методи відповідного фахового спрямування, приймати нестандартні рішення типових та нестандартних задач, дотримуватись правил академічної доброчесності.
- ЗК-14** Здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку. Спрямованість на розкриття особистісного потенціалу та самореалізацію. Прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху.

фахові компетентності спеціальності

- ФК-4** Здатність розуміти закономірності розвитку міжнародних відносин та світової політики, розвитку країн та регіонів світу, еволюції політичних, економічних та культурних зв'язків України з іншими державами на міждержавному, регіональному та глобальному рівні.
- ФК-9** Здатність аналізувати розвиток та специфіку країн та регіонів світу, політичну, економічну, соціальну, культурну, інформаційну та інші сфери; застосовувати знання для характеристики розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав, у тому числі – України.
- ФК-19** Розуміння свого місця в системі соціальних відносин, необхідності удосконалення своїх особистих і професійних якостей, наполегливість у досягненні мети, толерантність, активна життєва позиція.

ФК-20 Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, обґрунтовувати прийняті рішення.

додаткові фахові компетентності вибіркових спеціалізацій

ДФК-2 Для спеціалізації «Країни Північної Америки та Західної Європи». Знання історії, політичної географії, соціально-економічних процесів, культури народів країн Північної Америки та Західної Європи та однієї із мов (іспанської) регіону.

програмні результати навчання

ПРН-3-3 Демонструвати знання основних етапів розвитку країн/ регіонів, державно-політичного устрою, природно-ресурсного потенціалу, основних етапів політичного, історичного, соціально-економічного розвитку країн світу, їх міжнародних зв'язків на регіональному та глобальному рівнях.

ПРН-3-12 Демонструвати здатність до використання сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій та мереж для отримання та аналізу міжнародної інформації у сфері міжнародних відносин та регіональних студій.

ПРН-3-15 Демонструвати знання про національні інтереси держав у різних регіонах світу, основні тенденції та чинники впливу на політичну і економічну діяльність держав на міжнародному та регіональному рівнях, механізми реалізації їх геополітичних та гео економічних інтересів.

ПРН-3-16 Визначати специфіку територіальної організації та оцінювати ресурсний потенціал регіонів щодо стану та перспектив розвитку туризму

ПРН-У-2 Збирати, обробляти та аналізувати інформацію політичного, історичного, економічного, правового та культурного характеру про країни і регіони світу з метою забезпечення національних інтересів України на регіональному та глобальному рівнях.

ПРН-У-6 дослідження в сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, регіональних студій та міжнародних комунікацій, готувати та оприлюднювати звіти про результати досліджень.

ПРН-У-20 Використовувати сучасні ІКТ в процесі збору та оброблення інформації.

ДПРН-У-2 Аналізувати політичні, новітні історичні, соціально-економічні, культурні процеси в країнах Північної Америки та Західної Європи». Використовувати на професійному рівні одну із іноземних мов (іспанську) країн регіону.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт				
		Аудиторна				Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	
Змістовий модуль 1. Поняття «Європа» та «Західна Європа»						
Тема 1. Поняття «Європа»: етимологія, інтерпретації. Європоцентризм у періодизації історії.	6	4			-	2
Тема 2. Західна Європа у системі «поділів» Європи на регіони.	6		2		-	4
Тема 3. Європа та Західна Європа у географічних уявленнях народів світу.	6		2		-	4
Тема 4. Європа та Західна Європа у контексті політичної географії.	8	2		4	-	2
Модульний контроль 1	2				-	
Разом		6	4	4	-	12
Змістовий модуль 2. Підвалини сучасної Європи: епоха античності						
Тема 5. Епоха античності та її значення для сучасної Європи.	2	2			-	
Тема 6. Античний поліс та його політична спадщина для сучасної Західної Європи.	4	2			-	2
Тема 7. Еволюція Риму від республіки до імперії та значення для історії Європи.	4	2			-	2
Тема 8. Особливості міжнародних відносин в античну епоху та політична географія.	8		2	2	-	4
Тема 9. Політична мапа античної Європи.	8		2	2	-	4
Модульний контроль 2	2				-	
Разом		6	4	4	-	12
Змістовий модуль 3. Підвалини сучасної Європи: епоха середньовіччя						
Тема 10. Середньовіччя та феодалізм в політичній географії та історії Європи.	2	2			-	
Тема 11. Середньовічне місто та його вплив на формування сучасної Західної Європи.	4	2			-	2
Тема 12. Середньовічні університети як основа єдності освітнього простору сучасної Європи.	6	2			-	4
Тема 13. Релігійний фактор в історії Європи та Західної Європи.	6		2	2	-	2
Тема 14. Політична мапа середньовічної Європи.	8		2	2	-	4
Модульний контроль 3	2				-	
Разом		6	4	4	-	12

Змістовий модуль 4. Підвалини сучасної Європи: ранній новий час						
Тема 15. Європа та Західна Європа в епоху раннього нового часу: формування індустріального суспільства.	2	2			-	
Тема 16. Формування системи національних держав у Європі.	8	2	2		-	4
Тема 17. Династичний фактор у політичній географії Європи епохи нового часу.	6			2	-	4
Тема 18. Особливості міжнародних відносин в епоху раннього нового часу та політична географія.	10	2	2	2	-	4
Модульний контроль 4	2				-	
Разом		6	4	4	-	12
Змістовий модуль 5. Підвалини сучасної Європи: революції та розширення кордонів XVII-XIX століття						
Тема 19. Великі географічні відкриття та розширення Європи за межі Старого світу.	2	2			-	
Тема 20. Відродження: історико-географічний вимір.	4		2		-	2
Тема 21. Реформація: історико-географічний вимір.	8		2	2	-	4
Тема 22. Географія європейської науки епохи нового часу.	2	2			-	
Тема 23. Революції у Європі та зміни у політичній географії.	8		2	2	-	4
Модульний контроль 5	2				-	
Разом		4	6	4	-	10
Змістовий модуль 6. Підвалини сучасної Америки: відкриття Нового світу						
Тема 24. Новий світ до приходу європейців: геополітичний простір доколумбової Америки.	6	2			-	4
Тема 25. Основні етапи розвитку Америки: європоцентричні підходи.	4	2			-	2
Тема 26. Колоніальна історія та політична географія Америки.	14		6	4	-	4
Модульний контроль 6	2				-	
Разом		4	6	4	-	10
Змістовий модуль 7. Започаткування Північної Америки: формування США, Канади та Мексики						
Тема 27. Формування США: історико-географічний вимір.	8		2	2	-	4
Тема 28. Формування Канади: історико-географічний вимір.	8		2	2	-	4
Тема 29. Формування Мексики: історико-географічний вимір.	4		2		-	2
Тема 30. Зовнішньополітичні інтереси нових гравців на міжнародній арені: ізоляціонізм vs інтервенціоналізм XIX ст.	4	4			-	
Модульний контроль 7	2				-	
Разом		4	6	4	-	10
Змістовий модуль 8. Світові війни та геополітичні трансформації на європейському континенті						
Тема 31. Велика війна та Європа: історико-географічний вимір.	8	2		2	-	4

Тема 32. Фашизм, нацизм, тоталітаризм у Європі: історико-географічний вимір.	8		4		-	4
Тема 33. Друга світова війна: історико-географічний вимір та спадщина для сучасної Європи.	10	2	2	2	-	4
Модульний контроль 8	2				-	
Разом		4	6	4	-	12
Змістовий модуль 9. Холодна війна: Західна Європа vs Східна Європа в історико-географічному вимірі						
Тема 34. Історико-географічний вимір Холодної війни.	8	4			-	4
Тема 35. Політична мапа Європи доби Холодної війни.	8		2	2	-	4
Тема 36. Масові рухи у повоєнній Європі: мапа суспільно-політичних рухів.	10		2	4	-	4
Модульний контроль 9	2				-	
Разом		4	4	6	-	12
Змістовий модуль 10. Західна Європа у пост-біполярну епоху						
Тема 37. Політико-географічні трансформації у пост-біполярній Європі.	4		2		-	2
Тема 38. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси на мапі сучасної Європи.	8		2	4	-	2
Тема 39. Євроскептицизм як явище кінця XX – початку XXI ст.: історико-географічний вимір.	8	2		2	-	4
Тема 40. Етнічні стереотипи у сучасній Європі.	6	2			-	4
Модульний контроль 10	2				-	
Разом		4	4	6	-	12
Змістовий модуль 11. Північна Америка у пост-біполярну епоху						
Тема 41. США у пост-біполярному світі: історико-географічний вимір.	8	2		2	-	4
Тема 42. Канада – середня держава: геополітичний вимір.	8		2	2	-	4
Тема 43. Мексика у нових геополітичних умовах.	8		2	2	-	4
Тема 44. Інтеграційні процеси на мапі сучасної Північної Америки.	2	2			-	
Модульний контроль 11	2				-	
Разом		4	4	6	-	12
Змістовий модуль 12. Історико-географічні виміри сучасного антиамериканізму						
Тема 45. Поняття «антиамериканізм» та його сучасні тлумачення.	4	4			-	
Тема 46. Регіональні виміри сучасного антиамериканізму. Стереотипи про Америку.	22		4	6	-	12
Модульний контроль 12	2				-	
Разом		4	4	6	-	12
Семестровий контроль	30				-	
	360	56	56	56	-	138

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Поняття «Європа» та «Західна Європа»

Тема 1. Поняття «Європа»: етимологія, інтерпретації. Європоцентризм у періодизації історії

Зв'язок «політичної географії» та «історії». Політична географія як географічна наука. Політична географія – як вимір політології. Методи досліджень в рамках політичної географії. Історія у географічних дослідженнях та географія в історичних дослідженнях. Підходи до політико-географічного районування регіонів світу. Походження поняття «Європа». Інтерпретації етимології. Новий Світ та Старий світ в історії народів Західної Європи. Поняття «Західна Європа»: політико-географічне пояснення. Історія країн Західної Європи – як окрема дисципліна: причини появи та закріплення серед історичних наук. Значення політичної географії та історії країн Західної Європи для вивчення сучасних міжнародних відносин.

Тема 2. Західна Європа у системі «поділів» Європи на регіони.

Географічний поділ Європи на регіони. Поділ Європи на історико-культурні, релігійні, мовні регіони. Історико-політичний поділ Європи на регіони. Політико-інституційні регіони Європи. Інші поділи Європи на регіони. Місце Західної Європи в рамках означених поділів на регіони. Можливі переліки країн Західної Європи.

Тема 3. Європа та Західна Європа у географічних уявленнях народів світу

Географічні уявлення про Європу у стародавніх народів. Географічні уявлення про Європу в епоху Середньовіччя. Європа на мапах Нового часу (з XVI ст.). Європа та Західна Європа на сучасних мапах. Західна та Східна Європа на політичних мапах народів сучасного світу. Європа та Західна Європа у вітчизняних та зарубіжних шкільних підручниках.

Тема 4. Європа та Західна Європа у контексті політичної географії

Протиставлення історичного розвитку Заходу (Європа) та Сходу (Азія). Концепції історичного розвитку людства та місце Європи серед них. Концепція «європоцентризму»: поняття, походження, підходи. Різні концепції історичної періодизації крізь призму європоцентризму. Європа як історико-культурний феномен.

Змістовний модуль 2. Підвалини сучасної Європи: епоха античності

Тема 5. Епоха античності та її значення для сучасної Європи

Поняття «античність». Європоцентричний характер сприйняття давнини-античності. Періодизація історії античності. Сприйняття Сходу та Заходу, протиставлення Європи та Азії. Внесок епохи античності у розвиток європейської цивілізації.

Тема 6. Античний поліс та його політична спадщина для сучасної Західної Європи

Поняття «поліс». Поліс – як форма античної держави. Еволюція поняття “поліс” та його основні змісти. Антична громадянська община, її характеристика. Основний принцип полісного життя. Економічна основа полісу. Ідеологія полісного життя. Розвиток полісів, їх типологізація. Процес становлення полісу на Балканах у VIII – VI ст. до н.е.: загальна характеристика. Розвиток міст та значення середніх прошарків грецького населення у політичному та економічному житті полісів. Загострення протистояння між демосом та аристократією. Боротьба за кодифікацію права, запис та поява перших законів.

Тема 7. Еволюція Риму від республіки до імперії та значення для історії Європи

Основні риси державного устрою Римської республіки. Сенат, коміції, магістратури. Магістратури ординарні та екстраординарні. Основні напрямки, причини та етапи боротьби плебеїв та патриціїв. Основні вимоги плебеїв: вирішення земельного питання (доступ до *ager publicus*), обмеження лихварства, отримання громадянських прав. Форми боротьби плебеїв за свої права. Сецесії. Результати боротьби плебеїв. Кодифікація права у Законах XII таблиць. Основні законопроекти, в яких відображено успіхи плебеїв. Розвиток приватної власності. Еволюція *Populus Romanus* (народ римський): збільшення категорій римського громадянства. Криза республіки та перетворення Риму на імперію. Політична, інституційна та інфраструктурна спадщина для сучасної Європи.

Тема 8. Особливості міжнародних відносин в античну епоху та політична географія

Специфіка міжнародних відносин у давньогрецькому світі. Пелопоннеська Ліга та I Афінівський морський союз: порівняльна характеристика. Організаційна структура, склад учасників, спрямованість діяльності. Перетворення I Афінівського морського союзу на Афінівську архе. Її загальна характеристика. Афінівська демократія та спартанська олігархія як політичні системи.

Тема 9. Політична мапа античної Європи

Політична географія античної Європи. Крито-мікенська цивілізація та її політико-географічні кордони. Гомерівська та класична Греція та її політико-географічні кордони. Східний похід Александра Македонського та епоха еллінізму. Елліністичні країни на політичній мапі давнини. Римська держава та її політико-географічне зростання. Провінції та колонії в античній Європі. Східна та Західна Римська імперія: політико-географічний вимір.

Змістовний модуль 3. Підвалини сучасної Європи: епоха середньовіччя

Тема 10. Середньовіччя та феодалізм в політичній географії та історії Європи

Поняття «середньовіччя» та «феодалізм» у політичній історії Європи. Специфіка розвитку феодалізму у різних регіонах Європи. Специфіка Західної Європи. «Чорна смерть» та початок кризи феодалізму. Політичні та економічні відносини в епоху феодалізму. Поняття «аграрне суспільство» та його специфіка у середньовічній Європі.

Тема 11. Середньовічне місто та його вплив на формування сучасної Західної Європи.

Поняття «середньовічне місто». Теорії походження середньовічних міст: вотчинна, романістична, бургова, маркова, ринкова, інші. Поняття «континуїтет» та «цезура». Міста-спадщина римської цивілізації. Нові міста. Основні структурно-архітектурні елементи середньовічних міст. Комунальні рухи та їх роль у формуванні середньовічного міського самоврядування. Специфіка міського самоврядування. Зміна політичного статусу міст: «Магдебурзьке право». Цехи та гільдії – як прояви самоврядування. Прогресивна та регресивна роль цехів. Демографічний розвиток міста. Порівняння античного полісу та середньовічного міста.

Тема 12. Середньовічні університети як основа єдності освітнього простору сучасної Європи

Освіта у середньовічній Європі. Виникнення середньовічних університетів: основні причини та історичні обставини. Специфіка устрою середньовічних університетів.

Студентство та взаємини з мешканцями середньовічних міст. Взаємини університетів з папством та королівською владою. Боротьба між папством та королівською владою за вплив над університетами. Перші університети Європи. Значення середньовічних університетів для сучасної Європи.

Тема 13. Релігійний фактор в історії Європи та Західної Європи

Виникнення християнства та його еволюція від забороненої до офіційної релігії у Римі. Еволюція християнства у пізньоримську добу. Виникнення Церкви як структури. Виникнення Ватикану. Середньовічна Церква та папство як політичний інститут та політичний чинник. Боротьба світської та духовної влади у середньовічній Європі. Християнство – як консолідуючий чинник у формуванні Європи як історико-культурного регіону. Хрестові походи та папство, значення для Європи. Інквізиція. Іслам та Європа. Конкіста та Реконкіста: політико-географічний вимір.

Тема 14. Політична мапа середньовічної Європи

Політична карта Євразії за часи Середньовіччя, її характерні особливості. Нестабільність і мінливість політичної карти Європи. Кордони та політична географія епохи середньовіччя. Варварські королівства, раннє феодальні держави, перші імперії на території середньовічної Європи. Імперія Карла Великого та майбутнє Європи. Візантійська імперія. Західна Європа: Франкська імперія, Священна Римська імперія. Впливові та периферійні держави середньовічної Європи.

Змістовний модуль 4. Підвалини сучасної Європи: ранній новий час

Тема 15. Європа та Західна Європа в епоху раннього нового часу: формування індустріального суспільства.

Поняття «індустріальне суспільство» та його ознаки. Особливості політичної карти Європи у XV-XVII ст. Динамічність політичної карти Європи цього періоду. Початок процесів колонізації. Створення системи європейського колоніалізму. «Чорна смерть»: пандемія бубонної чуми та її наслідки для економічного розвитку Європи. Формування капіталізму. Перехід від мануфактури до промисловості. Відмінності між Західною та Східною Європою.

Тема 16. Формування системи національних держав у Європі

Поняття «нація» та «національна держава». Основні чинники формування національних держав. Внутрішньополітичні трансформації у країнах Європи: специфіка Західної та Східної Європи. Внутрішньо- та зовнішньополітичні, економічні, соціальні, культурні, релігійні та інші складові процесу формування національних держав. Регіональна специфіка.

Тема 17. Династичний фактор у політичній географії Європи епохи нового часу

Традиційна форма політичної влади та її еволюція: монархії та їх форми у Європі. Давні та сучасні династії країн Європи: родинні зв'язки та політичний вимір. Династичний фактор розвитку Європи та політична карта. Панєвропейські та локальні династії. Династичні інтереси та зовнішня політика.

Тема 18. Особливості міжнародних відносин в епоху раннього нового часу та політична географія

Поняття «національний інтерес». Формування національних держав та трансформація національних інтересів. Роль монархій у трансформації національних

інтересів країн Європи. Основні конфлікти доби раннього нового часу: династичні інтереси vs національні інтереси.

Змістовний модуль 5. Підвалини сучасної Європи: революції та розширення кордонів XVII-XIX століття

Тема 19. Великі географічні відкриття та розширення Європи за межі Старого світу

Передумови Великих географічних відкриттів та їх вплив на політичну карту світу. Іспанська і Португальська імперії. Тордесільяський мир – перший територіальний поділ світу між Португалією та Іспанією. Колоніальні імперії XVII-XVIII ст.: Нідерландська, Французька, Британська. Вестфальський договір і формування сучасної системи держав-націй у Європі. Основні міждержавні суперечності, що обумовили формування політичної карти Європи Нового часу: боротьба за іспанський, польський та австрійський престол; Семилітня війна. Наполеонівські війни. Віденський конгрес. Сан-Стефанський договір і його політичні наслідки. Берлінський конгрес.

Тема 20. Відродження: історико-географічний вимір

Поняття «Відродження» та його трактування. Історико-географічні передумови епохи Відродження. Історико-географічні виміри Відродження. Основні напрями розвитку культури та освіти в епоху Відродження: політичні, економічні та релігійні підвалини. Наслідки та значення для подальшого розвитку європейської цивілізації.

Тема 21. Реформація: історико-географічний вимір

Поняття «Реформація». Історичні передумови та причини Реформації. Основні течії реформаційних рухів у країнах Європи: лютеранство, кальвінізм, цвингліанство та інші. Реформація та формування національних церков. Реформація та політична влада. Реформація та економіка. Історико-географічний вимір: Реформація на політичній карті Європи.

Тема 22. Географія європейської науки епохи нового часу

Розвиток науки в Європі раннього нового часу. Університети: трансформація та роль у розвитку тогочасної Європи. Підвалини науково-технічного прогресу. Наукові здобутки та епоха географічних відкриттів. Еволюція науки і техніки у Європі Нового часу: поняття «прогресу». Просвітництво та модерн Європа.

Тема 23. Революції у Європі та зміни у політичній географії

Революції у Європі епохи нового часу: передумови, причини, поєднання політичного та економічного чинників. Національний характер революцій. Спільні та відмінні риси перших буржуазних революцій. Промислові революції й апогей європоцентризму. Поглиблення специфіки та відмінностей Західної та Східної Європи.

Змістовний модуль 6. Підвалини сучасної Америки: відкриття Нового світу

Тема 24. Новий світ до приходу європейців: геополітичний простір доколумбової Америки

Цивілізації доколумбової Америки. Ацтеки, майя, інки та інші давні народи: історико-культурна спадщина сучасних американських суспільств. Специфіка господарювання у доколумбових народів: взаємодія людини та природи. «Великий біологічний обмін». Екологічна складова історичної спадщини доколумбових цивілізацій.

Тема 25. Основні етапи розвитку Америки: європоцентричні підходи

Інтерпретації періодизації історії розвитку Америки. Європоцентричні підходи: відкриття Колумбом Америки як основні подія історії континенту. Доколумбовий та постколумбовий періоди. Стадії аграрного, індустріального та постіндустріального суспільства у країнах Америки: співвідносно з Європою.

Тема 26. Колоніальна історія та політична географія Америки

Перші колоністи в Америці. Іспанські, португальські, французькі, британські, голландські колонії на території Північної та Південної Америки: спільні та відмінні риси економічного, політичного, культурного та іншого розвитку. Релігійний фактор у формуванні європейських колоній на території Північної та Південної Америки. Роль протестантизму у формуванні капіталістичної Північної Америки. Взаємини колоністів з автохтонним населенням. Позитивні та негативні впливи європейців на розвиток Північної та Південної Америки.

Змістовний модуль 7. Започаткування Північної Америки: формування США, Канади та Мексики

Тема 27. Формування США: історико-географічний вимір

Статуси перших поселенських колоній на території майбутніх США. Війна за незалежність: історико-географічний вимір. Союзники-противники під час війни за незалежність: локальний та глобальний виміри. Формування США як незалежної федеративної держави. Особливості внутрішньополітичного розвитку тринадцяти колоній-засновників США. Зростання території США: методи, способи, юридичне оформлення. Рух на Захід та політико-географічний вимір розширення території США. Громадянська війна у США та вплив на подальший політичний та економічний розвиток.

Тема 28. Формування Канади: історико-географічний вимір

Британські та французькі колонії на території майбутньої Канади. Революція у 13-ти північноамериканських колоніях, лоялісти та майбутня Канада. Наслідки Американської революції. Внутрішньополітичний розвиток Канади у колоніальний період. Колоністи та корінне населення. Трансформація політичного управління британськими колоніями. Реорганізація колоній та формування конфедерації. Британський Північноамериканський Акт 1867 р. та оформлення домініону Канада. Політичний та економічний розвиток Канади: між Великою Британією та США.

Тема 29. Формування Мексики: історико-географічний вимір

Перші поселенці на території сучасної Мексики. Перші європейські колоністи на території сучасної Мексики. Іспанська колоніальна влада. Особливості економічного розвитку іспанських колоній у Північній Америці. Війна за незалежність. Імперії та республіки в історії ранньої Мексики. Революції в історії Мексики. Внутрішньополітичні та економічні трансформації. Перші кроки зовнішньої політики незалежної Мексики. Американсько-мексиканські територіальні суперечки.

Тема 30. Зовнішньополітичні інтереси нових гравців на міжнародній арені: ізоляціонізм vs інтервенціоналізм XIX ст.

Зовнішня політика США у XIX ст. Становлення зовнішньої політики Мексики у XIX ст. Канада у контексті британських зовнішньополітичних інтересів та перші спроби власної зовнішньої політики. Війна 1812 р.: причини та результати для США та Канади. Поняття «ізоляціонізм»: виникнення, інтерпретації та втілення. Поняття «інтервенціоналізм»: політико-географічний вимір у Північній Америці. Зовнішньополітичні доктрини США та країни Північної Америки.

Змістовний модуль 8. Світові війни та геополітичні трансформації на європейському континенті

Тема 31. Велика війна та Європа: історико-географічний вимір

Перша світова війна та політико-географічні трансформації у Європі та світі. Політичні, економічні, соціальні та інші виміри причин та наслідків Великої війни. Європейські та північноамериканські інтерпретації Великої війни: національні інтереси, участь у війні, наслідки для країн та суспільств-учасників. Увічнення історичної пам'яті про Першу світову війну у сучасних європейських та північноамериканських суспільствах. Велика війна: політика пам'яті та політична географія.

Тема 32. Фашизм, нацизм, тоталітаризм у Європі: історико-географічний вимір

Поняття «фашизм», «нацизм», «тоталітаризм». Сучасні інтерпретації понять «фашизм», «нацизм», «тоталітаризм». Узагальнююча характеристика суспільств з фашистськими, нацистськими та тоталітарними режимами. Взаємини фашистських, нацистських та тоталітарних режимів з іншими країнами. Міжнародні відносини та трансформація політичної мапи Європи в роки існування фашистських, нацистських та тоталітарних режимів.

Тема 33. Друга світова війна: історико-географічний вимір та спадщина для сучасної Європи

Основні виміри протистояння в рамках Другої світової війни. Хронологічні рамки Другої світової війни: європейські та північноамериканські інтерпретації. Політичні, економічні, соціальні та інші виміри причин та наслідків Другої світової війни. Друга світова війна і територіальні зміни по її закінченні. Ялтинсько-Потсдамська система світоустрою. Історико-географічний вимір та спадщина для сучасної Європи. Увічнення історичної пам'яті про Другу світову війну у сучасних європейських та північноамериканських суспільствах. Друга світова війна: політика пам'яті та політична географія.

Змістовний модуль 9. Холодна війна: Західна Європа VS Східна Європа в історико-географічному вимірі

Тема 34. Історико-географічний вимір Холодної війни

Поняття «Холодна війна»: історичні та сучасні інтерпретації. Холодна війна у сучасних підручниках з історії та політичної географії. Питання хронології та періодизації Холодної війни. Інтерпретації причин та перебігу Холодної війни: західноєвропейські та східноєвропейські виміри. Основні вектори протистояння та суспільно-політичний вимір Холодної війни для європейських суспільств. Європа та Америка у Холодній війні.

Тема 35. Політична мапа Європи доби Холодної війни

Основні особливості політичної карти Європи в період Холодної війни. Дихотомія Схід-Захід у політичному, культурному, економічному та інших вимірах. Протистояння капіталізму та соціалізму: інтерпретації по обидва боки лінії розділу. Політико-ідеологічні кордони у Європі. Західна та Східна Європа у міжнародних союзах та організаціях. Військово-політичні блоки на мапі Європи. Питання нелегальної міграції зі Східної Європи до Західної. Берлін як квінтесенція Холодної війни. Наслідки падіння "залізної завіси". Розпад системи соціалізму в цілому.

Тема 36. Масові рухи у повоєнній Європі: мапа суспільно-політичних рухів

Поняття «масові рухи». Історичний досвід масових рухів у Європі та Америці: порівняльний огляд. Політико-географічна мапа суспільно-політичних рухів. Гендерні, соціальні, економічні, культурні, ідеологічні, політичні та інші виміри масових рухів у країнах Західної Європи. Масові рухи та політичні партії.

Змістовний модуль 10. Західна Європа у пост-біполярну епоху

Тема 37. Політико-географічні трансформації у пост-біполярній Європі

Основні виміри трансформації історико-географічного середовища Європи після завершення Холодної війни. Локальні та глобальні виміри процесу об'єднання Німеччини. Локальні та глобальні виміри розпаду СРСР. Локальні та глобальні виміри розпаду Югославії. Локальні та глобальні виміри розпаду Чехословаччини. Політична карта Європи на сучасному етапі. Субрегіони і їхній склад. Сучасні системи державного правління. Народи без державності. Україна та Європа.

Тема 38. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси на мапі сучасної Європи

«Інтеграція» та «дезінтеграція»: історико-географічний вимір. Основні інтеграційні процеси у Європі у XX – на початку XXI ст. Основні дезінтеграційні процеси у Європі у XX – на початку XXI ст. Історичні витоки європейських інтеграційних процесів. Економічні, політичні, соціальні, культурні, інформаційні виміри європейської інтеграції. Економічні, політичні, соціальні, культурні, інформаційні виміри дезінтеграційних процесів у Європі. Сецесіоністські рухи у сучасній Європі.

Тема 39. Євроскептицизм як явище кінця XX – початку XXI ст.: історико-географічний вимір

Поняття «євроскептицизм». Інтерпретації євро скептицизму та його типологізація. Критична оцінка європейських інтеграційних процесів у країнах Європи. Ставлення європейських суспільств до поглиблення європейської інтеграції. Європейська конституція: Лаєкенська декларація та Лісабонська угода. Євроскептицизм та політична мапа Європи.

Тема 40. Етнічні стереотипи у сучасній Європі

Поняття «стереотип» та його сучасні інтерпретації. Поняття «етнічний стереотип» та його сучасні інтерпретації. Витоки сучасних етнічних стереотипів через вимір політичної географії та історії. Стереотипи про окремі нації, народи, країни у сучасному медіапросторі. Формування толерантності у контексті етнічних, релігійних, політичних та інших особливостей сучасних суспільств Європи. Міграційна хвиля кінця XX – початку XXI ст. та етнічні стереотипи.

Змістовний модуль 11. Північна Америка у пост-біполярну епоху

Тема 41. США у пост-біполярному світі: історико-географічний вимір

Геополітична ситуація кінця XX ст. Трансформація біполярної системи відносин та політична карта світу. Геополітичний вакуум у Східній Європі: роль США та країн Західної Європи у трансформаційних процесах у постсоціалістичній Європі. Зовнішньополітичні пріоритети США у пост-біполярному світі. США та Європа. США та Азія. США та Близький Схід/Перська Затока. США та Латинська Америка. США та Африка. Розвиток інформаційних технологій у США та започаткування нових галузей. Сфера впливу США у світі, що змінюється. Стратегії національної безпеки США та зовнішня політика. Американсько-українські відносини.

Тема 42. Канада – середня держава: геополітичний вимір

Розвиток Канади у XX ст. Еволюція адміністративно-територіального поділу Канади. Канадський федералізм. Політика мультикультуралізму. Квебек в історії сучасної Канади. Діаспори у Канаді. Специфіка канадської зовнішньої політики. Канадсько-британські та канадсько-американські відносини. Місце Канади у міжнародних відносинах. Миротворча діяльність Канади. Канадсько-українські відносини.

Тема 43. Мексика у нових геополітичних умовах

Суспільно-політичний та економічний розвиток Мексики. Мексиканське економічне диво середини – другої половини XX ст. Проблеми внутрішньополітичного розвитку. Взаємини США та Мексики: питання міграції та економічної взаємодії. Особливості зовнішньої політики Мексики. Участь Мексики у міжамериканських міжнародних організаціях. Мексикансько-українські відносини.

Тема 44. Інтеграційні процеси на мапі сучасної Північної Америки

Американсько-канадська, американсько-мексиканська, канадсько-мексиканська співпраця: ретроспектива та особливості. Інтеграційні проекти США, Канади та Мексики в рамках Північноамериканського континенту. Переговорний процес та підписання угоди про вільну торгівлю між США та Канадою. Переговорний процес та підписання угоди про вільну торгівлю між США та Мексикою. Формування НАФТА. Плюси та мінуси функціонування НАФТА: внутрішній та зовнішній контексти. Трамп та НАФТА 2.0. Основні виміри співпраці в рамках НАФТА та НАФТА 2.0.

Змістовний модуль 12. Історико-географічні виміри сучасного антиамериканізму

Тема 45. Поняття «антиамериканізм» та його сучасні тлумачення

Поняття «антиамериканізм». Політологічні та історичні інтерпретації антиамериканізму. Сучасний антиамериканізм як феномен, що має комплексний (інтерпретується різними вченими як ідеологія, філософія, погляди, тенденція, світогляд тощо), масштабний (охоплює всі соціальні рівні, поширений через ЗМІ), універсальний (присутній у риториці правих і лівих політичних сил), глобальний (можна знайти по всьому світу, як серед американських союзників, так і опонентів), хвилеподібний (періоди зростання та зменшення негативних настроїв щодо США чітко простежуються опитуваннями світової громадської думки) і маніпулятивний (використовуються політиками і бізнесом, аби привернути увагу громадськості, пояснити провали у зовнішній чи внутрішній політиці, мобілізувати виборців, рекламувати товари) характер.

Тема 46. Регіональні виміри сучасного антиамериканізму

Специфіка сприйняття Сполучених Штатів в залежності від історії, відносин із США та традицій політичної культури. Спільні риси негативного сприйняття США у різних регіонах світу. Регіональні особливості антиамериканізму: Канада та Мексика, Європа, арабський світ, пострадянський простор, Азія. «Американський» антиамериканізм: роль політичної географії та історії. Стереотипи про Америку.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1-4		Модуль 5-8		Модуль 9-12	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	12	12	8	8	8	8
2	Відвідування семінарських занять	1	8	8	12	12	8	8
3	Відвідування практичних занять	1	8	8	8	8	12	12
4	Виконання завдань для самостійної роботи	5	8	40	8	40	8	40
5	Робота на семінарських заняттях	10	8	80	12	120	8	80
6	Робота на практичних заняттях	10	8	80	8	80	12	120
7	Виконання модульної контрольної роботи	25	4	100	4	100	4	100
8	Макс. кількість балів за видами поточного контролю (МВ)	-	-	328	-	368		368
Разом		1064						
Коефіцієнт 1064:60 = 17,73								

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Політична географія як наукова дисципліна

1. Поняття про геополітику: різні підходи до визначення
2. Об'єкт і суб'єкт політичної географії в рамках навчальної дисципліни..
3. Історія розвитку та джерела політичної географії за кордоном.
4. Основні методи політичної географії.
5. Актуальні завдання сучасної політичної географії.
6. Структура політичної географії, зв'язки з іншими науками.

Розвиток політико-географічних ідей та історії регіону

1. Геополітична концепція С. Хантінгтона.
2. Геополітичні ідеї З. Бжезінського
3. Історія формування політичної карти регіону та зміни в новий час.
4. Розвиток політичної карти регіону в XX ст.

Політична організація континенту

1. Біполярна геополітична модель у відношенні до регіону.
2. Типи територій в регіоні за правовим режимом.
3. Можливі зміни сучасної політичної карти в регіоні.

Поняття «Європа»: етимологія, інтерпретації.

1. Грецька цивілізація і Римська імперія.
2. Західна Європа: Франкська імперія, Священна Римська імперія.
3. Східна Європа: Візантійська імперія.
4. Іспанська і Португальська імперії й епоха Великих географічних відкриттів.
5. Колоніальні імперії XVII-XVIII ст.: Нідерландська, Французька, Британська.
6. Вестфальський договір і формування сучасної системи держав-націй у Європі.
7. Промислові революції й апогей європоцентризму.

Західна Європа у системі «поділів» Європи на регіони.

1. Перша світова війна і територіальні перекроювання політичної карти.
2. Територіальні підсумки революції в Росії.
3. Друга світова війна і територіальні зміни по закінченні.
4. Політична карта Старого Світу. Євразія. Відмінності між частинами світу на одному материках. Форми державного устрою європейських країн.
5. Монархії в Європі: данина традиції або необхідність?
6. Колишня Югославія. Історичні долі народів і доля федерації.
7. Європейська інтеграція: основні інтеграційні об'єднання.
8. ЄС: історія створення, керівні органи, основні напрямки економічної політики, сучасні проблеми, міграція робочої сили з "третіх" країн.

Завдання:

1. Започаткувати тематичний словник термінів з політичної географії.
2. Провести порівняльний аналіз на вибір двох великих і малих держав регіону
3. Навести приклад з історії колоніального розвитку регіону..
4. Охарактеризувати концепцію "зіткнення цивілізацій" С. Хантінгтона.
9. Прокоментувати геополітичну модель Євразії З. Бжезінського.
5. Опишіть типові політико-територіальні структури держав Центральної Америки.
6. Наведіть приклади різних форм державного устрою країн регіону..
7. Які проблеми пов'язують з морськими кордонами країн регіону..
8. Поясніть різницю між географічними, геополітичними, соціокультурними кордонами.
9. Спробуйте пояснити різницю між існуючими визначеннями поняття «Європа».
10. Які кордони автор деяких концепцій називають «невидимими» в межах Європи.
11. Розтлумачте концепцію кордонів Європи Георга Вобруба.
12. Який зв'язок мають питання «кордонів» та «ідентичності».
13. Що таке «європейський проект»?
14. Що таке концепція «принципової незавершеності Європи»?
15. Основні виміри проблеми окреслення понять «Західна» та «Східна» Європа?

Критерії оцінювання

Бал	Критерій
5	Студент засвоїв теоретичний матеріал, який винесений на самостійну роботу, застосування для оформлення результатів самостійної роботи не тільки рекомендованої, а й додаткової літератури та творчого підходу; чітке володіння понятійним апаратом, теорією; вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій. Оформлення результатів самостійної роботи повинно бути логічним та послідовним.

4	Студент засвоїв теоретичний матеріал з відповідної теми який винесений на самостійну роботу, та наявне вміння орієнтуватися в ньому, усвідомлене застосування знань для розв'язання практичних задач; за умови виконання всіх вимог, які передбачено для оцінки "5 балів", при наявності незначних помилок або не зовсім повних висновків за одержаними результатами. Оформлення виконаного завдання з самостійної роботи має бути послідовним.
3	Студент не повністю засвоїв тему для самостійного опрацювання не досконало володіє основними поняттями та положеннями навчальної дисципліни, невпевнено орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність знань.
1-2	Студент не опанував навчальний матеріал з відповідної теми для самостійного опрацювання, не знає основних понять і термінів наукової дисципліни, не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове або логічне мислення.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в письмовому вигляді з використанням тестових завдань, розміщених в електронному навчальному курсі на платформі Moodle, до якої мають доступ всі студенти. Тести складаються із 25-ти завдань різного типу (по 1 балу за кожну правильну відповідь). Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Навчальні досягнення студентів з дисципліни «Політична географія та історія країн Північної Америки та Західної Європи» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок на семінарських та практичних заняттях та під час виконання самостійної роботи.

Семестровий контроль знань студентів у формі екзамену з даної дисципліни здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу з усіх змістових модулів.

До середньозваженої оцінки за семестр, яка становить від 35 до 60 балів, додаються результати екзамену від 1 до 40, що загалом становить максимум в 100 балів. Семестровий контроль відбувається у вигляді тестових завдань (40 завдань різного типу, по 1 балу – за вірну відповідь).

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Поняття «політичної географії». Політична географія як наука.
2. Німецька школа політичної географії та геополітики.
3. Британська школа політичної географії та геополітики.
4. Російська школа політичної географії та геополітики.
5. Американська школа політичної географії та геополітики.
6. Європейські континентальні погляди на політичну географію та геополітику.
7. Походження поняття «Європа». Європа в уявленні народів світу: минуле та сучасне.
8. Західна Європа в системі «поділів» Європи на регіони: географічний, історико-географічний, культурно-історичний, конфесійний та інший підходи.

9. Протиставлення «Сходу» та «Заходу»: основні виміри та прояви.
10. Формування Європи як історико-географічного та історико-культурного регіону.
11. Європоцентризм у різних варіантах періодизації всесвітньої історії.
12. Античний поліс як форма держави. Політична, економічна, соціальна та культурна спадщина античного полісу у сучасній Європі.
13. Різні типи античних полісів (*на прикладі давніх Афін, Спарти та Риму*).
14. Взаємозв'язок географії та історії: специфіка міжнародних відносин в епоху Античності.
15. Основні теорії походження середньовічних міст. Роль географічного фактору у становленні середньовічного міста.
16. Взаємозв'язок географії та історії: специфіка середньовічного міста (*на прикладі обраної країни Західної Європи*).
17. Політико-географічні передумови виникнення середньовічних університетів Європи
18. Економічні передумови виникнення середньовічних університетів Європи.
19. Взаємозв'язок географії та історії: університети та становлення модерної Європи.
20. Взаємозв'язок географії та історії: роль християнської церкви в епоху Середньовіччя.
21. Взаємозв'язок географії та історії: специфіка міжнародних відносин в епоху Середньовіччя та Нового часу (*проблема суверенітету та його трансформація від середньовіччя до Нового часу*).
22. Взаємозв'язок географії та історії: особливості епохи Відродження (*на прикладі однієї з країн Західної Європи*).
23. Взаємозв'язок географії та історії: Великі географічні відкриття та започаткування нових історичних процесів (*глобалізація, генеза капіталізму*).
24. Вплив епохи Великих географічних відкриттів на політичну карту Європи та світу.
25. Реформація: сутність явища, причини виникнення, «географічні рамки» поширення, політичне значення для подальшого розвитку Європи.
26. Особливості епохи Реформації в одній з країн Західної Європи.
27. Зародження та розвиток капіталізму у Європі: географічний вимір та політичні наслідки (*генеза капіталізму у Західній Європі, збереження феодалізму у Східній Європі, утворення колоніальної системи, еволюція політичного устрою держав від абсолютизму до конституційних монархій, перші республіки*).
28. Взаємозв'язок географії та історії: локальні, регіональні та глобальні конфлікти у Західній Європі (*на прикладі обраних країн Європи*).
29. Вплив Другої світової війни на політичну географію та повоєнну історію Європи.
30. Історичні тенденції розвитку обраної європейської країни на прикладі її столиці.
31. Вплив географічного фактору на євроскептицизм у сучасній Західній Європі: причини та прояви (*на прикладі обраної країни Західної Європи*).
32. Географія та етнічні стереотипи у Західній Європі: походження та сучасний вимір.
33. Історичні зв'язки країн Північної Америки та Європи: географічний фактор.
34. Поняття «Америка». Поняття «Старий світ» та «Новий світ».
35. Періодизація історії Америки. Європоцентризм періодизації історії Америки.
36. Специфіка доколумбових цивілізацій. Спільні та відмінні риси з європейськими цивілізаціями.
37. «Великий (біологічний) обмін» між Старим та Новим світом.
38. Основні «хвилі» колонізації Нового світу.
39. Рушійні сили європейської колонізації.
40. Вплив Реформації на колонізаційні процеси у Новому світі.
41. Фактори, що впливали на специфіку формування колоній у Північній та Південній Америці: політико-географічний вимір.

42. Фактори, що впливали на формування системи управління колоніями у Південній Америці *(на прикладі іспанських колоній)*.
43. Фактори, що впливали на формування системи управління колоніями у Північній Америці *(на прикладі англійських колоній)*.
44. Основні протиріччя в американському суспільстві *(на прикладі історії обраного штату США)*.
45. Релігійний, етнічний та мовний склад населення США.
46. Релігійний, етнічний та мовний склад населення Канади.
47. Історичне підґрунтя американсько-канадських відносин.
48. Історичне підґрунтя американсько-мексиканських відносин.
49. Спектр політичної географії сучасної Європи та її історичне коріння.
50. Спектр політичної географії сучасної Північної Америки та її історичне коріння.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	90-100
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 360 год., із них: лекції – 56 год., семінарські заняття – 56 год., практичні заняття – 56; модульний контроль – 24 год., самостійна робота – 136 год., семестровий контроль – 30 год.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI
Модулі (назви, бали)	Модуль 1-2			Модуль 3-4		
Лекції (теми, бали)	1+2 (16+16)	3+4 (16+16)	5+6 (16+16)	7+8 (16+16)	9+10 (16+16)	11+12 (16+16)
Семінарські заняття (теми, бали)		1+2 (116+116)	3+4 (116+116)	5+6 (116+116)	7+8 (116+116)	
Практичні заняття (теми бали)	1+2 (116+116)		3+4 (116+116)		5+6 (116+116)	7+8 (116+116)
Поточний контроль (вид, бали)		МКР 25 б	МКР 25 б		МКР 25 б	МКР 25 б.
Самостійна робота	10	5	5	10	5	5
Загалом	328					

Тиждень	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Модулі (назви, бали)	Модуль 5-6			Модуль 7-8		

Лекції (теми, бали)	13+14 (16+16)	15 (16)	16 (16)	17 (16)	18 (16)	19-20 (16+16)
Семінарські заняття (теми, бали)	9+10 (116+116)	11+12 (116+116)	13+14 (116+116)	15+16 (116+116)	17+18 (116+116)	19+20 (116+116)
Практичні заняття (теми бали)	9+10 (116+116)	11+12 (116+116)		13+14 (116+116)	15+16 (116+116)	
Поточний контроль (вид, бали)		МКР 25 б.	МКР 25 б.		МКР 25 б.	МКР 25 б.
Самостійна робота	5	5	10	5	5	10
Загалом	368					

Тиждень	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII
Модулі (назви, бали)	Модуль 9-10			Модуль 11-12		
Лекції (теми, бали)	21+22 (16+16)	23 (16)	24 (16)	25+26 (16+16)	27+28 (16+16)	
Семінарські заняття (теми, бали)	21+22 (116+116)	23+24 (116+116)	25 (116)	26 (116)	27 (116)	28 (116)
Практичні заняття (теми бали)	17+18 (116+116)	19+20 (116+116)	21+22 (116+116)	23+24 (116+116)	25+26 (116+116)	27+28 (116+116)
Поточний контроль (вид, бали)		МКР 25 б.	МКР 25 б.		МКР 25 б.	МКР 25 б.
Самостійна робота	10	5	5	10	10	
Загалом	386					

8. Рекомендована література

Основна

1. Базар І. М. Політична етнологія як наука: історія, теорія, методологія, праксеологія. К., 1994.
2. Бессонова М. М. Особливості інтеграційної взаємодії країн Північної Америки в рамках угод про вільну торгівлю: НАФТА та НАФТА 2.0. *Zaporizhzhia Historical Review*. 2019. 1(53). 289-294. Режим доступу: <https://istznu.org/index.php/journal/article/view/142>
3. Бессонова М.М. Канадсько-мексиканська співпраця в рамках НАФТА. *Історико-політичні студії: Збірник наукових праць*. 2018. № 2 (10). С. 5-15.
4. Бессонова М.М. Пріоритети сучасних канадсько-українських відносин. *Україна-Канада: сучасні наукові студії*: Колективна монографія. Луцьк: Вежа-друк, 2018. С. 7-17.
5. Бессонова М.М. Спільні виклики та загрози національним інтересам США та Канади (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Американська історія та політика*. 2017. № 4. С. 208-216.
6. Білоус А. Політико-правові системи: світ і Україна. К., 1997.
7. Бодуен Ж. Вступ до політології. К., 1995.
8. Брайчевська О.А. Канада. *Туристичне країнознавство*: навч. посіб. / Стафійчук В. І.,

Малиновська О. Ю. Херсон: Олді-Плюс, 2016. С. 398-437

9. Брегеда А.Ю. Політологія: Навч.-метод, посібник для самост. вивч. дисц. К., 1999.
10. Голубчик М.М. Социально-экономическая география. 2-е изд., испр. и доп. Учебник для вузов / А. М. Носонов, М. М. Голубчик, Э. Л. Файбусович, С. В. Макара. — М.: ЮРАЙТ, 2020.
11. Гольцов А.Г. Багатополярна геополітична організація світу: проблеми і тенденції формування. *Наукові праці МАУП*. 2013. Вип. 3(38). С. 30-35.
12. Гольцов А.Г. Геополітика та політична географія: Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2019.
13. Зовнішня політика країн Центральної та Східної Європи: Навчальний посібник для студентів / Кер. авт. колективу О.В.Кравців. — Донецьк, 2012. — 274 с.
14. Історіографія шкіл та течій геополітики // <http://www.subject.com.ua/geographic/geopolitica/35.html>
15. Магидович И.П., Магидович В.И. История открытия и исследования Европы. — М.: Мысль, 1970. — 453 с. Джерело: [https://collectedpapers.com.ua/ru/category/history of discovery and researches-of europe](https://collectedpapers.com.ua/ru/category/history%20of%20discovery%20and%20researches%20of%20europe)
16. Осельська О. Геополітичне моделювання як основа формування геостратегії держави. *European political and law discourse*. 2015. Vol. 2. Issue 2. С. 69-76. <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2015/2015-2-2/11.pdf>
17. Основні етапи розвитку політичної географії // <http://moyaosvita.com.ua/geografija/osnovni-etapi-rozvitku-politichno%D1%97-geografi%D1%97/>
18. Основні етапи розвитку політичної географії // <http://wikiputesh.ru/geografija/3759-osnovni-etapi-rozvitku-politichnoi-geografii.html>
19. Пірен М. І. Етнополітика. К., 1997.
20. Політична географія і геополітика: Навчальний посібник / Б.П. Яценко, В.І.Стафічук, Ю.С.Брайчевський та ін.. — К.: Либідь, 2007. — 255 с.
21. Потульницький В. Історія української політології. К., 1992.
22. Рибачук М., Райковський Б. Аналіз концепцій сучасних моделей виборчих систем. *Політичний менеджмент*. 2009. № 3. С. 46-59. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/59801/04-Rybachuk.pdf?sequence=1>
23. Рудницька У.І. Геополітична структура світу в контексті трансформації глобального простору. Науковий журнал *ScienceRise*. Політичні науки. 2015. 10/1 (15). С. 29-33.
24. Рудько С.О. Зовнішня політика країн Західної Європи. — Острого: Вид-во Нац. Ун-ту «Острозька академія», 2012. — 412 с.
25. Середньовічні міста Західної Європи (X - XV століття) (Розділ 7.) // Кодін В.О., Панов П.В. Архітектура та містобудування Західної Європи і Візантії III - XV століть [http://4exam.info/book/248/glava/9/Rozd%D1%96%207.%20SEREDNOV%D0%86CHN%D0%86M%D0%86STA%20ZAKH%D0%86DNO%D0%87%D0%84VROPI%20\(KH%20KHUstol%D1%96ttja\).html](http://4exam.info/book/248/glava/9/Rozd%D1%96%207.%20SEREDNOV%D0%86CHN%D0%86M%D0%86STA%20ZAKH%D0%86DNO%D0%87%D0%84VROPI%20(KH%20KHUstol%D1%96ttja).html)
26. Стасюк І. Стародавні карти: як наші пращури уявляли світ (фото) // <http://news.tochka.net/ua/129354-drevnie-karty-kak-v-starinu-predstavlyali-mir-foto/>

Додаткова

27. Біогеографічна концепція Ратцеля // <http://studies.in.ua/ru/geopolitika-shpargalki/2393-13-bogeografchna-koncepciya-ratcelya.html>
28. Геополітичні ідеї Ф. Ратцеля // <https://ukrbukva.net/36672-Geopoliticheskie-idei-F-Ratcelya.html>
29. Развитие картографических представлений и понятий // <https://geographyofrussia.com/razvitie-kartograficheskix-predstavlenij-i-ponyatij/>

30. Слюсаренко І.Ю. «Діалог між цивілізаціями»: проблеми реалізації у сучасній світовій політиці. *Гілея: науковий вісник*. Випуск 80. К., 2014. С. 391-395.
31. Цветков О. Соціально-ментальні та культурно-релігійні розподільні лінії Європи, як виклики сучасним міжнародним комунікаціям. *Евалюація: наукові, освітні, соціальні проекти*. Київ: CESESP, 2017. Вип. 3. С. 133-141.
32. Bessonova M. Canada's foreign policy priorities at the beginning of the 21st century: few generalizations about regional dimension. *Scriptorium nostrum*. 2017. № 3 (9). С. 246-257.
33. Dynamics of medieval cities // <https://understandingsociety.blogspot.com/2017/07/dynamics-of-medieval-cities.html>
34. David Nicholas The Later Medieval City: 1300-1500 // <https://books.google.com.ua/books?id=6nTXAwAAQBAJ&pg=PT17&lpg=PT17&dq=structure+medieval+city&source=bl&ots=6jMAoIY6oS&sig=CoMamPMQNKNqhPPzA5yBxsXh2rY&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKEwiN8PDGuo7eAhVMEywkHbCpDLg4ChDoATAEegQIBRAB#v=onepage&q&f=false>
35. Medieval city // <http://www.medievalchronicles.com/medieval-life/medieval-city/>
36. Medieval Towns // <http://www.medieval-spell.com/Medieval-Towns/>
37. <http://www.medieval-spell.com/Medieval-Life.html>

Інтернет-ресурси

38. Середньовічне місто // https://uk.wikipedia.org/wiki/Середньовічне_місто
39. Середньовічний Париж https://uk.wikipedia.org/wiki/Середньовічний_Париж
40. Browse David Rumsey Historical Map Collection // <https://www.davidrumsey.com/luna/servlet/RUMSEY~8~1>
41. Earth Sciences & Map Library // <http://www.lib.berkeley.edu/libraries/earth-sciences-library>
42. History Mapping Used for Non-Historical Purposes // <http://www.euratlas.com/Mapping/MappingHistory.htm>
43. History of cartography // https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_cartography
44. History of Mapping // <https://www.icsm.gov.au/education/fundamentals-mapping/history-mapping>
45. Maps & Air Photos: Finding Maps // <https://guides.lib.berkeley.edu/maps>
46. Maps Warper/ New York Public Library // <http://maps.nypl.org/warper/maps>
47. Old maps online // <http://www.oldmapsonline.org/>
48. Regions of Europe // https://en.wikipedia.org/wiki/Regions_of_Europe
49. The History of Maps. European World View: Imagined and Observed // <https://www.1worldglobes.com/History/historyofmaps.htm>
50. The Truckers Report - The Guide to Maps and Mapping <http://www.thetruckersreport.com/the-guide-to-maps-and-mapping/>
51. Tony Campbell, former Map Librarian at the British Library, has run the 'Map History' gateway site since 1997 <http://www.maphistory.info/>